

ISSN 1643-8183
eISSN 2353-8139

Artykuł został opublikowany zgodnie ze standardami
Libre Open Access i jest objęty warunkami licencji
Creative Commons CC BY-ND 4.0 Międzynarodowe

Zeszyty Prawnicze
26.1 / 2026, s. 97-117
<https://doi.org/10.21697/zp.2026.26.1.06>

PAULINA BOŃCZYK

Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie
<https://orcid.org/0000-0001-9399-0434>
e-mail: bonczyk-pau@gmail.com

STATUS KONSUMENTA A DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA NA KANWIE SPRAW TZW. KREDYTÓW FRANKOWYCH

1. WPROWADZENIE

Pojęcie „konsument” wielokrotnie pozostawało przedmiotem wykładni Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej¹, polskich sądów oraz praktyków prawa. Dotychczas nie wypracowano jednej i uniwersalnej interpretacji mogącej mieć zastosowanie do wszystkich dziedzin prawa. Podkreślenia wymaga, że pojęcie to także nierzadko pojawia się w aktach prawnych instytucji Unii Europejskiej. W ostatnim czasie polski porządek prawny zostaje przeniknięty dyskusjami odbywającymi się w szczególności wokół pojęcia „konsument” na gruncie dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich², która została zmieniona przez dyrektywę

---

¹ Dalej: TSUE.

² Dyrektywa Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich; dalej: dyrektywa Rady 93/13/EWG. Znaczenie dla pojęcia konsumenta mają także: dyrektywa Rady 85/577/EWG z 20 grudnia 1985 r. w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do umów zawartych poza lokalem przedsiębiorstwa; dyrektywa 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na

Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów³. Przy czym refleksje pojawiają się także wokół definicji konsumenta zawartej w art. 22¹ Kodeksu cywilnego⁴. Pomimo dotychczasowego dorobku jurysdykcji oraz doktryny nadal nie sposób jednoznacznie określić, jakimi cechami konsument powinien się charakteryzować. W szczególności wątpliwości pojawiają się przy wyjaśnieniu znaczenia powiązanego pojęcia „przeciętny konsument”. Głównymi przyczynami są nieustannie pojawiające się nowe orzeczenia oraz niekiedy odmienna wykładnia operatywna.

Przed wszystkim wskazać należy, że przyczynę wzrostu zainteresowania niniejszym zagadnieniem można upatrywać w najbardziej popularnym i znaczącym orzeczeniu TSUE – w wyroku TSUE (trzecia izba)

---

odległość; dyrektywa 94/47/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26 października 1994 r. w sprawie ochrony nabywców w odniesieniu do niektórych aspektów umów odnoszących się do nabywania praw do korzystania z nieruchomości w systemie podziału czasu; dyrektywa 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji; dyrektywa Rady 90/314/EWG z 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek; dyrektywa 98/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 16 lutego 1998 r. w sprawie ochrony konsumenta przez podawanie cen produktów oferowanych konsumentom. Przy czym zauważenia wymaga znacznie szerszy aspekt pojęcia „konsument”, jak i jego funkcjonowanie. Ochrona konsumenta została uznana za kompetencję legislacyjną Unii Europejskiej (ówczesnej Wspólnoty Europejskiej) dopiero wraz z wejściem w życie traktatu z Maastricht w 1993 r. Nie może zostać także niezauważone, że wiele inicjatyw w tym zakresie pojawiło się znacznie wcześniej. Chcąc zapewnić zwiększoną ochronę konsumentów, utworzono w tym celu w 1995 r. oddzielną Dyрекcję Generalną. Plan działania Komisji wraz z ubiegającymi latami dokonywał ewolucji i tym samym w rezultacie doprowadziło to do stworzenia wieloletniego programu konsumenckiego na lata 2014-2020. Wskazuje się na ewolucję polityki konsumenckiej na przestrzeni 50 lat. Niemniej nieustannie doznaje ona dalszego rozwoju. Zob. szerzej: S. Weatherill, *Consumer Policy*, [w:] *The Evolution of EU Law*, red. P. Craig, G. Búrca, Oxford 2021 (wydanie internetowe, Oxford Academic³, 21 października 2021 r.), <https://doi.org/10.1093/oso/9780192846556.003.0028> [dostęp 4 lutego 2024 r.].

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów.

⁴ Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 1071); dalej: k.c.

z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak p. Raiffeisen Bank International AG⁵, w którym zainicjowano sposób oraz kierunek interpretacji przepisów dyrektywy Rady 93/13/EWG związanych z umowami kredytów, które były indeksowane lub denominowane do waluty franka szwajcarskiego⁶. Jednocześnie powyżej wskazany wyrok przyczynił się do znacznego wzrostu spraw sądowych w tej materii, bowiem wskazano w nim przede wszystkim konsekwencje prawne dalszego obowiązywania umowy kredytu w przypadku stwierdzenia w niej nieuczciwego charakteru niektórych warunków oraz to, że skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia umowy w całości należy oceniać zgodnie z wolą wyrażoną przez konsumenta oraz brak możliwości utrzymania w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia umowy, w sytuacji, w której sąd zająłby stanowisko, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, który nie wyraził zgody na utrzymanie umowy w mocy. Ponadto odniesiono się także do braku możliwości wypełnienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych postanowień, na podstawie przepisów prawa krajowego przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych ani przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony wyraziły na to zgodę⁷. Bowiem skutki, jakie TSUE podkreślał, odnoszą się wprost do sytuacji, w której stroną umowy kredytu jest konsument. Podsumowując, by dokonać kontroli umowy pod względem niedozwolonych postanowień umownych oraz zastosować przepisy dyrektywy Rady 93/13/EWG, konieczna jest weryfikacja, czy strona umowy jest konsumentem. W świetle bowiem polskich przepisów proceduralnych wymogi dla pism procesowych

---

⁵ Wyrok TSUE (trzecia izba) z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak p. Raiffeisen Bank International AG, ECLI:EU:C:2019:819.

⁶ Zob. M. Gutowski, *Wadliwość umów kredytów frankowych*, Warszawa 2022; *Kredyty powiązane z walutą obcą. Aspekty materialnoprawne i procesowe. Komentarz praktyczny*, red. T. Szanciło, Warszawa 2022.

⁷ Wyrok TSUE (trzecia izba) z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak p. Raiffeisen Bank International AG, ECLI:EU:C:2019:819.

w sprawach gospodarczych są bardziej rygorystyczne, a skutki prawne mogą się różnić. Mimo że rozważania dotyczące wykładni stosowanej przez TSUE znajdują się w dalszej części opracowania, nie sposób pominąć wyroku TSUE z 25 stycznia 2018 r. w sprawie C-498/16⁸, który należy określić jako znaczący dla dalszych rozważań prawnych. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej we wskazanym wyroku po raz pierwszy dokonał szczegółowej wykładni pojęcia konsumenta pozwalającej na dopracowanie dotychczasowego dorobku orzeczniczego⁹. W pierwszej kolejności warto doprecyzować, że TSUE w swoich rozważaniach odniósł się wprawdzie do interpretacji pojęcia konsumenta na gruncie rozporządzenia nr 44/2001¹⁰, jednakże w późniejszym czasie zostało ono doprecyzowane na kanwie właśnie tzw. spraw frankowych oraz dyrektywy Rady 93/13/EWG¹¹. Przynajmniej w tym zakresie we wskazanym wyroku TSUE wskazał, że pojęcie konsumenta należy interpretować w sposób ścisły, odwołując się do jego pozycji, którą zajmuje w ramach określonej umowy, uwzględniając jednocześnie naturę i cel umowy, przy czym należy tego dokonywać z pominięciem sytuacji subiektywnej. Konieczne jest także podkreślenie, że TSUE również wskazał, że posiadanie przymiotu konsumenta jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jakim może dysponować dana osoba, czy też posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji¹². Dokładnie we wskazany sposób wielu praktyków prawa dokonuje oceny, czy w kontekście danej umowy

---

⁸ Wyrok TSUE (trzecia izba) z 25 stycznia 2018 r. w sprawie C-498/16, Maximilian Schrems p. Facebook Ireland Limited, ECLI:EU:C:2018:37.

⁹ J. Mucha, *Prawo konsumenckie Unii Europejskiej – pojęcie konsumenta w ujęciu dynamicznym oraz cesja roszczeń konsumenckich – wprowadzenie i wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 25.01.2018 r., C-498/16, Maximilian Schrems przeciwko Facebook Ireland ed, Limited*, Europejski Przegląd Sądowy 3.1/2022, s. 52-60.

¹⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 12 z 16.01.2001 r., s. 1-23).

¹¹ Zob. m.in. wyrok TSUE (piąta izba) z 8 czerwca 2023 r. w sprawie C-570/21, ECLI:EU:C:2022:1002; wyrok TSUE (dziesiąta izba) z 24 października 2024 r., ECLI:EU:C:2024:919.

¹² Wyrok TSUE (trzecia izba) z 25 stycznia 2018 r. w sprawie C-498/16, Maximilian Schrems p. Facebook Ireland Limited, ECLI:EU:C:2018:37.

mówimy o konsumentcie czy też nie. Wprawdzie powyższe można też wywodzić z wyroku TSUE z 3 września 2015 r. w sprawie C-110/14¹³, to jednak w sposób bardziej przejrzysty i świeży stabilizuje on dotychczasowe zapatrywania TSUE. Na uwagę zasługuje także wiele innych wyroków, które nieustannie wpływają na kształtowanie się definicji, którą w przyszłości być może będzie można uznać za najwzględniejszą i najbardziej uniwersalną lub zupełnie nietrafną i niedokładną.

Mając na względzie dotychczasowe rozważania praktyków prawa oraz jurysprudencji, celem niniejszego artykułu jest analiza możliwości przyznania statusu konsumenta osobie prowadzącej działalność gospodarczą w chwili zawarcia umowy kredytu, uwzględniając najnowsze orzecznictwo TSUE, sądów krajowych oraz dokonywaną interpretację przez prawników na potrzeby postępowań sądowych. Wobec faktu, że nie w każdym przypadku jest możliwość bezdyskusyjnego nadania statusu konsumenta, rozważania w tej kwestii wymagają usystematyzowania oraz opracowania zasadności ich stosowania. Przy czym mając na względzie możliwość refleksji na gruncie różnych aktów prawa unijnego¹⁴, niniejszy artykuł poświęcony jest wykładni pojęcia konsumenta na gruncie dyrektywy Rady 93/13/EWG oraz stosowania jej w polskim porządku prawnym.

2. ISTOTA DYREKTYWY RADY 93/13/EWG

Rozważania należy rozpocząć od genezy dyrektywy Rady 93/13/EWG. Zanim bowiem zainicjowano prace nad wspomnianą dyrektywą, uchwalono rezolucję (76)47 Komitetu Ministrów Rady Europy o klauzulach abuzywnych w umowach konsumenckich i o metodach ich kontroli¹⁵, którą należy uznać za pierwszy ogólnoeuropejski akt inicjujący

---

¹³ Wyrok TSUE (czwarta izba) z 3 września 2015 r. w sprawie C-110/14, Horațiu Ovidiu Costea p. SC Volksbank România SA, ECLI:EU:C:2015:538.

¹⁴ Zob. m.in. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Kartę praw podstawowych, dyrektywy i rozporządzenia.

¹⁵ Rezolucja nr (76) 47 Komitetu Ministrów Rady Europy z 16 listopada 1976 r. o klauzulach abuzywnych w umowach konsumenckich i o metodach ich kontroli; dalej: rezolucja (76)47 Komitetu Ministrów Rady Europy.

i popierający działania na rzecz ochrony konsumentów poprzez kontrolę treści umów w zakresie wykorzystywanych wzorców umownych zawierających klauzule sprzeczne z interesem konsumentów. Wspomniana regulacja w świetle ochrony konsumentów odegrała znaczącą rolę w ustawodawstwie, wobec czego można uznać, że przyczyniła się ona do rozwoju tej kwestii i tym samym stanowiła inspirację dla dalszych prób kodyfikacyjnych¹⁶. Jednym z przykładów rozszerzenia znaczenia jest utworzenie przez Komisję Europejską zielonej księgi, poświęconej problematyce klauzul niedozwolonych oraz sposobom walki z nimi. W dalszej kolejności wskazać należy na rozpoczęcie prac właśnie nad dyrektywą unijną, której ostatecznie tekst został przyjęty 5 kwietnia 1993 r. Należy jednak wyróżnić, że dyrektywa Rady 93/13/EWG, odmiennie niż rezolucja (76)47 Komitetu Ministrów Rady Europy, nie obejmuje swoim zakresem klauzul, które mogły lub były negocjowane. Odnosi się ona tylko i wyłącznie do wzorców w rozumieniu dosłownym. Dzięki temu jest ona znacznie bardziej kompletna, szczegółowa oraz akcentuje aksjologiczne kryterium, wedle którego ocenia się klauzulę jako niedozwoloną¹⁷. Powyższy aspekt nie pozostaje jednak obojętny wśród jurysprudencji, jak i praktyków prawa. Bowiernie możliwość negocjowania warunków umowy oraz wykorzystania ewentualnych wzorców stanowi jeden z elementów rozważań nad pojęciem świadomego i przeciętnego konsumenta.

Celem charakteryzacji wskazać także należy, że skutkiem przyjęcia dyrektywy Rady 93/13/EWG było zobowiązanie państw członkowskich

---

¹⁶ E. Łętowska, A. Świstak, *Nieuczciwe klauzule w prawie umów konsumenckich*, Warszawa 2005, s. 6-7. Zob. szerzej E. Łętowska, *Prawo umów konsumenckich*, Warszawa 2004; K. Rymanowska-Mrugala, *Dostosowanie prawa polskiego w zakresie niedozwolonych klauzul w umowach konsumenckich do regulacji unijnej*, Acta Universitatis Wratislaviensis 316.1/2014, s. 115-132.

¹⁷ *Ibidem*. W zakresie możliwości uznania negocjowanej klauzuli za niedozwoloną należy zaakcentować także zakres działania Unii Europejskiej, a w szczególności art. 4 ust. 2 pkt f Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który stanowi o kompetencjach dzielonych pomiędzy Unią a państwami członkowskimi z zakresu ochrony konsumentów. Zob. szerzej J. Barcz, M. Górka, A. Wyrozumski, *Instytucje i prawo Unii Europejskiej*, Warszawa 2020, s. 113-115; wyrok TSUE z 11 marca 2021 r. w sprawie C-400/19, Komisja Europejska p. Węgrom, ECLI:EU:C:2021:194.

do jej implementacji do krajowych porządków prawnych. Polski ustawodawca celem dostosowania polskiego porządku prawnego dokonał nowelizacji przepisów, a w tym zakresie wyróżnić należy art. 385¹–385³ k.c. Zmian dokonano również w Kodeksie wykroczeń¹⁸ oraz w Kodeksie postępowania cywilnego¹⁹. Natomiast powyższe wyliczenie ma jedynie charakter poglądowy i nie stanowi on zupełnego i zamkniętego katalogu²⁰. Nie sposób pominąć też celu dyrektywy 93/13/EWG, którym jest zharmonizowanie przepisów państw członkowskich o klauzulach nieuczciwych w umowach pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami. Dyrektywa wprowadza więc pewne minimalne wymogi, które muszą być przez państwa członkowskie respektowane. Przedmiotem regulacji są standardowe wzorce przygotowane przez przedsiębiorcę, których konsument nie ma możliwości zmiany i negocjacji. Ponadto uznaje się takie klauzule za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Jednocześnie w załączniku do dyrektywy znajduje się przykładowy oraz mający otwarty charakter wykaz klauzul niedozwolonych²¹. Mając na względzie powyższe, w tym zakresie wypowiedział się TSUE w wyroku z 27 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych C-240/98 do C-244/98²², wskazując, że konsument ma słabszą pozycję w stosunku do sprzedawcy lub dostawcy, zarówno jeśli chodzi o jego siłę przetargową, jak i poziom wiedzy, jaką

---

¹⁸ Ustawa z 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 734).

¹⁹ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568).

²⁰ Zob. szerzej M. Skory, *Klauzule abuzywne — zastosowanie przepisów Dyrektywy 93/13 w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej (Niemcy, Anglia, Francja, Czechy, Słowacja, Węgry)*, Warszawa 2007; B. Falińska, *Dyrektywa 93/13/EWG Rady Unii Europejskiej w sprawie klauzul abuzywnych oraz jej transformacja na prawo niemieckie na tle innych państw UE*, Prawo Bankowe 1.12/2000, s. 83–87.

²¹ K. Rymanowska-Mrugala, *op. cit.*, s. 122.

²² Wyrok TSUE z 26 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych C-240/98 do C-244/98, *Océano Grupo Editorial SA p. Roció Murciano Quintero (C-240/98)* i *Salvat Editores SA p. José M. Sánchez Alcón Prades (C-241/98)*, *José Luis Copano Badillo (C-242/98)*, *Mohammed Berroane (C-243/98)* i *Emilio Viñas Feliú (C-244/98)*, ECLI:EU:C:2000:346.

dysponuje. Dodatkowo wskazano, że sąd krajowy jest uprawniony do zbadania z urzędu, czy taki warunek jest nieuczciwy w rozumieniu tej dyrektywy. Stanowisko to zostało doprecyzowane w kolejnym orzeczeniu TSUE z 26 października 2006 r. w sprawie C-168/06²³, w którym wskazano, że dyrektywę tę należy rozumieć w ten sposób, iż nakłada ona na sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie, obowiązek zbadania ewentualnego zapisu pod kątem nieważności, jeśli stwierdzi, że zapis ten zawiera nieuczciwy warunek umowy. Jednocześnie taki obowiązek powstaje nawet, gdy konsument nie podniósł takiego zarzutu. Za trafne stanowisko przedstawione w doktrynie należy uznać, że dyrektywa ta wychodzi poza problematykę dotyczącą przejrzystości i informowania konsumentów oraz skupia się na treści umowy, która została zawarta pomiędzy stronami. Niewątpliwie takie zapatrywanie jest właściwe, gdyż mając na względzie nieustannie kształtującą się doktrynę prawa, wskazana dyrektywa znacznie poszerza aspekt rozumowania i zastosowania ochrony konsumenta w zakresie przewidzianym przez tę dyrektywę²⁴. Zauważenia wymaga odniesienie się do poziomu wiedzy konsumenta, jaką on dysponuje. Wprawdzie w późniejszym czasie kwestia ta została wyjaśniona, to jednak mimo to stwarza ona punkt wyjścia do dalszych rozważań doktryny z uwagi na oczywisty brak absolutnego charakteru powyższych twierdzeń.

Natomiast najistotniejszym elementem dyrektywy Rady 93/13/EWG jest art. 2 pkt b, który stanowi, że dla celów tej dyrektywy „konsument” oznacza każdą osobę fizyczną, która we wskazanych umowach działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem. Warto także podkreślić, że art. 22¹k.c. jest wyrazem implementacji wskazanej normy dyrektywy do polskiego porządku prawnego²⁵. Zgodnie ze wskazanym przepisem za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

---

²³ Postanowienie TSUE z 6 marca 2007 r. w sprawie C-168/06, Ceramika Paradyż sp. z o.o. p. Dyrektorowi Izby Skarbowej w Łodzi, EU:C:2007:139.

²⁴ S. Weatherill, *op. cit.*

²⁵ Zob. szerzej K. Czub, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, Lex 2023, art. 22¹.

W doktrynie prawa zauważono, że analiza powyższych przepisów może prowadzić do sprzecznych wniosków o nietrafności sformułowań oraz błędnej implementacji dyrektywy unijnej do polskiego porządku prawnego²⁶. Należy także doprecyzować, że sam tekst dyrektywy także może wskazywać na pewną dwuznaczność, co w rezultacie może przełożyć się na wiele dalszych nieścisłości. Przykładem dla powyższego jest orzeczenie TSUE z 17 kwietnia 2008 r. w sprawie C-404/06²⁷, które dotyczyło sporu na gruncie dyrektywy 99/44 oraz silnego nacisku interpretacyjnego na rolę dyrektywy jako środka wzmacniającego ochronę konsumentów. Bowiem, mimo że prawo niemieckie zezwalało dostawcy na wymaganie od konsumenta, który zwraca produkt niezgodny z wymaganiami, zapłaty odszkodowania za użytkowanie, to na gruncie teje dyrektywy takie działanie jest niezgodne z prawem unijnym. Przy czym należy podkreślić, że dyrektywa ta powiązana jest z dyrektywą 93/13 poprzez brak skupienia jedynie na elementach przejrzystości, a zajęcie się treścią umowy stron tym samym stanowi znaczące ujęcie na rozumowania niniejszej problematyki²⁸.

Należy także wskazać, że pewna niespójność zostaje jednak usprawiedliwiona wobec faktu, że definicja zawarta w Kodeksie cywilnym stanowi implementację kilku różnych dyrektyw konsumenckich. Przy czym zważywszy, że część wspólna pozostaje tożsama, to pojawienie się

---

²⁶ K. Rymanowska-Mrugala, *op. cit.*, s. 120. Należy także wskazać na art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym władze publiczne chronią konsumentów. Przy czym warto podkreślić, że zakres ochrony wynikający ze wskazanego artykułu należy interpretować także zgodnie z zasadami i wymaganiami prawa unijnego. A zatem powyższe może służyć dopełnieniu analizy dokonywanej wykładni operatywnej. Zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z 2 marca 2023 r. w sprawie II NSNc 182/23.

²⁷ Wyrok TSUE z 17 kwietnia 2006 r. w sprawie C-404/06, *Quelle AG p. Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*, EU:C:2008:231.

²⁸ S. Weatherill, *op. cit.* Podkreślić należy, że prawo niemieckie, które zostało uznane za niezgodną z dyrektywą 99/44, zostało zmienione. Przy czym mimo dalszych komplikacji w teje materii sam skutek jako dopasowanie prawa wewnętrznego do prawa unijnego pozostaje niezmiennie ważne m.in. dla zasady pierwszeństwa prawa UE.

elementów różnych jest oczywiste²⁹. Należy zgodzić się z powszechnie uznaną opinią, że rozważania dotyczące działalności legislacyjnej oraz ich konsekwencji pozostają inspirujące, a rozważania nad wykładnią językową i funkcjonalną stanowią pewny punkt wyjścia do dalszych twierdzeń teoretycznych³⁰. Natomiast mając na względzie aspekt praktyczny niniejszego artykułu, konieczne pozostaje pozostawienie wszelkich kwestii dyskusyjnych dotyczących zasady pierwszeństwa prawa unijnego i tym samym wymogu zgodnej wykładni na poczet analizy stosowanej praktyki³¹. Powyższa dygresja uwydatnia, że wątpliwości oraz niespójności wynikają ze znacznie szerszego spektrum aniżeli zdeorganizowany system sądownictwa³².

---

²⁹ B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostak, *Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz*², red. B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostak, Warszawa 2024.

³⁰ Zob. szerzej B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostak, *op. cit.*

³¹ Zob. P. Craig, *Directives, Direct Effect, Indirect Effect and the Construction of National Legislation*, *European Law Review* 22.6/1997, s. 519-538; S. Biernat, *Wykładnia prawa krajowego w zgodzie z prawem Wspólnoty Europejskiej*, [w:] *Implementacja prawa integracji europejskiej w krajowych porządkach prawnych*, red. C. Mik, Toruń 1998, s. 130; A. Arnulf, *The incidental effect of directives*, *European Law Review* 1.24/1999, s. 1-2; M. Piechocki, *Bezpośrednia horyzontalna i incydentalnie horyzontalna skuteczność dyrektyw w krajowym porządku prawnym*, [w:] *Stosowanie prawa wspólnotowego w prawie wewnętrznym z uwzględnieniem prawa polskiego*, red. D. Kornobis-Romanowska, Warszawa 2004, s. 13-41; K. Wójtowicz, *Bezpośredni skutek przepisów prawa wspólnotowego w porządku prawnym RP*, *Kwartalnik Prawa Publicznego* 4.2/2004, s. 43-70; K. Kowalik-Bańczyk, *Prowspólnotowa wykładnia prawa polskiego*, *Europejski Przegląd Sądowy* 3.12/2005, s. 9-18; S. Biernat, *Zasada pierwszeństwa prawa unijnego po Traktacie z Lizbony*, [w:] *Księga jubileuszowa Profesora Zdzisława Brodeckiego*, red. W. Adamczak, *Gdańskie Studia Prawnicze* 25.1/2011, s. 47-61; P. Craig, *The legal effect of Directives: policy, rules and exceptions*, *European Law Review* 34.3/2011, s. 349-377; A. Sołtys, *Wykładnia prawa krajowego zgodnie z dyrektywami jako środek zapewnienia skuteczności orzeczeniom TS (podjętym w trybie art. 267 TFUE) w polskim porządku prawnym*, [w:] *Zapewnianie efektywności orzeczeń sądów międzynarodowych w polskim porządku prawnym*, red. A. Wróbel, Warszawa 2011, s. 166-189.

³² Zob. m.in. M. Ziółkowski, *Two Faces of the Polish Supreme Court After "Reforms" of the Judiciary System in Poland: The Question of Judicial Independence and Appointments*, *European Papers* 1.5/2021, s. 347-362; N. Półtorak, *Kilka uwag o skutkach wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 3/21 dla stosowania prawa*

Nie można także pominąć, że dla praktyków prawa istotne znaczenie ma model tzw. przeciętnego konsumenta na gruncie dyrektywy Rady 93/13/EWG. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że istotny w sprawie zostaje fakt, iż przedsiębiorca nie przekazał konsumentowi wystarczających oraz dokładnych informacji, które pozwoliłyby przeciętnemu konsumentowi na właściwe zrozumienie działań mechanizmu finansowego, a w rezultacie – na właściwą ocenę konsekwencji ekonomicznych³³. Jednocześnie TSUE wielokrotnie podkreślał, że warunki umowy powinny zostać wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, by przeciętny konsument mógł oszacować koszt oraz ryzyko kursowe związane z zawartą umową kredytu³⁴. W tym zakresie stworzono zgodne stanowisko ugruntowane w orzecznictwie, a poparte przez rzeczników generalnych oraz praktyków prawa, że przeciętny konsument nie jest w stanie zrozumieć technicznego charakteru informacji stosowanych na rynku finansowym. W tym zakresie należałoby wskazać, że przeciętność konsumenta odnosi się nie tylko do jego wiedzy, lecz także do predyspozycji intelektualnych. Wobec powyższego stawia się więc konsumentowi pewne wymogi dotyczące orientacji w rzeczywistości. Natomiast nie można pominąć, że jest to materia profesjonalna, a zatem z pełną świadomością można wskazać, iż konsument miał prawo

---

unijnego przez polskie sądy, Europejski Przegląd Sądowy 1.12/2021, s. 12-18; N. Petersen, P. Wasilczyk, *Pierwszeństwo prawa wspólnotowego i wyrok w sprawie polskiego prawa konstytucyjnego*, Bruksela 2022; wyrok TSUE z 24 czerwca 2019 r. w sprawie C-619/18, Komisja Europejska p. Rzeczpospolitej Polskiej, ECLI:EU:C:2019:531; wyrok TSUE z 5 listopada 2019 r. w sprawie C-192/1, Komisja Europejska p. Rzeczpospolita Polska, EU:C:2019:924; wyrok TSUE z 15 lipca 2021 r. w sprawie C-192/1, Komisja Europejska p. Rzeczpospolitej Polskiej, ECLI:EU:C:2021:596.

³³ B. Pachuca-Smulska, *Rola państwa w kształtowaniu ochrony konsumentów na rynku kredytów hipotecznych po kryzysie finansowym 2007-2011 w świetle przepisów Dyrektywy 2014/17/UE*, Warszawa 2021. Zob. m.in. wyrok TSUE z 10 czerwca 2021 r. w sprawach połączonych od C-776/19 do C-782/19, VB i in. p. BNP Paribas Personal Finance SA i AV i in. p. BNP Paribas Personal Finance SA i Procureur de la République, EECLI:U:C:2021:470; wyrok TSUE z 10 czerwca 2021 r. w sprawie C-609/19, BNP Paribas Personal Finance SA p. VE, ECLI:EU:C:2021:469, pkt 76.

³⁴ *Ibidem*. Zob. m.in. wyrok TSUE z 3 marca 2020 r. w sprawie C-125/18, Marc Gómez del Moral Guasch p. Bankia SA, ECLI:EU:C:2020:138, pkt 52.

pewnych rzeczy nie wiedzieć. Tym samym wobec kształtującego się orzecznictwa oraz praktyki z uwagi na różne predyspozycje psychiczne oraz fizyczne, wiek oraz łatwowierność stworzono paradygmat tzw. wrażliwego konsumenta³⁵.

3. KONSUMENT JAKO STRONA UMOWY

Przed wszystkim punktem wyjścia do analizy statusu konsumenta istotny jest moment oceny, którego dokonuje się w chwili dokonywania czynności prawnej. Tym samym doprecyzowując, badanie, czy kredytobiorca jest konsumentem, określa się według stanu z dnia zawarcia umowy kredytu, notabene umowy kredytu indeksowanego/denomowanego do waluty franka szwajcarskiego. Jak wynika z orzecznictwa TSUE, w ramach oceny nieuczciwego charakteru warunku umownego sąd krajowy musi się odnieść wyłącznie do daty zawarcia danej umowy i ocenić je w szczególności w świetle wszystkich okoliczności towarzyszących temu zawarciu umowy, czy warunek ten sam w sobie zawierał nierównowagę praw i obowiązków stron z korzyścią dla danego przedsiębiorcy, i to nawet wówczas, gdy wspomniana nierównowaga mogłaby wystąpić tylko wtedy, gdyby zaistniały pewne okoliczności lub gdy w innych okolicznościach wspomniany warunek mógłby nawet przynieść korzyść danemu konsumentowi³⁶. Powyższe oznacza to, że jeśli strona umowy straciła status konsumenta w późniejszym okresie, a w szczególności w momencie wydawania wyroku, to taka okoliczność pozostaje, a przynajmniej powinna zostać bez znaczenia³⁷.

---

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ Zob. T. Szancilo, *Prawna ochrona konsumenta rynku usług bankowych*, Warszawa 2023; B. Paxford, *Kredyty frankowe i złotówkowe. Umowy kredytowe. Rozliczenie z bankiem. Przykłady klauzul niedozwolonych. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2024; wyrok TSUE z 27 stycznia 2021 r. w sprawach C-229/19 i C-289/19, *Dexia Nederland*, ECLI:EU:C:2021:68, pkt 54 i 55; postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 20 października 2023 r. w sprawie I CSK 1696/23.

³⁷ W takim zakresie wypowiedziały się także polskie sądy powszechne. Zob. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 9 lutego 2012 r. w sprawie V ACa 96/12; wyrok

Jak wynika z brzmienia art. 2 lit. b dyrektywy 93/13, ochrona przyznana przez tę dyrektywę zależy od celów, w jakich działa osoba fizyczna, a mianowicie celów niezwiązanych z jej działalnością zawodową lub gospodarczą. Wobec literalnego brzmienia powyższego zapisu dyrektywy status konsumenta posiadają wszyscy kredytobiorcy, którzy przy rozumowaniu go wprost takie kryteria spełniają. Przeciwnicy procesowi kredytobiorców mimo wszystko niezmiennie często starają się podważyć wykładnię, wskazując także na posiadaną wiedzę, doświadczenie oraz wykształcenie kredytobiorcy, które w chwili zawierania kredytu posiadali lub mogli posiadać. Takie stanowisko w zupełności należy uznać za chybione. Przede wszystkim w tym zakresie wielokrotnie wypowiedział się TSUE, wskazując, że pojęcie „konsument” w rozumieniu art. 2 lit. b dyrektywy 93/13 ma charakter obiektywny i jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji³⁸.

W dalszej kolejności rozważaniom należy poddać zastosowanie w art. 22¹k.c. słowa „bezpośredniość”, co zgodnie z powszechną i znaną definicją oznacza „dotyczyć kogoś lub czegoś wprost”³⁹. Można zatem przyjąć, że bezpośredni związek umowy z działalnością gospodarczą polega na oznaczeniu celu w umowie kredytu jako działalności gospodarczej lub związku z nią. Powyższe wnioski pozostają jednak nieoczywiste, zważywszy, że wskazany cel na piśmie może pozostawać odmienny od rzeczywistych zamiarów kredytobiorcy i realnego przeznaczenia środków z wypłaconego kapitału kredytu. Natomiast takie ustalenia pozostają dopuszczalne oraz mogą doprowadzić do zupełnie odmiennych wniosków i skutków dla kredytobiorcy.

Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19 grudnia 2022 r. w sprawie V ACa 223/22; wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 27 maja 2022 r. w sprawie II CSKP 314/22.

³⁸ Wyrok TSUE z 21 marca 2019 r. w sprawie C-590/17, Pouvin i Dijoux, ECLI:EU:C:2019:232, pkt 24. Zob. m.in. wyrok TSUE z 21 września 2023 r. w sprawie C-139/22, mBank S.A., ECLI:EU:C:2023:628; wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 18 maja 2023 r. w sprawie II CSKP 1164/22.

³⁹ Zob. m.in. G.W.F. Hegel, *Nauka logiki*, I, Warszawa 2011; Idem, *Encyklopedia nauk filozoficznych*, Warszawa 2023.

Pojawienie się zatem w powyżej wskazanym artykule słowa „bezpośredniość” możemy zatem powiązać z jedynym lub dominującym celem umowy, jakim jest działalność gospodarcza, a zatem w przypadku czynności, które służą mieszkalnemu (podwójnym) celom. W praktyce oznacza to, że w umowie kredytu co do zasady winien zostać wpisany cel gospodarczy jako występujący samodzielnie lub ewentualnie w co najmniej 50,1%, by można było go uznać za przeważający⁴⁰. Trafnie wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że bezpośredni związek czynności prawnej z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową istnieje wówczas, gdy dokonana czynność prawna nie mierza przynajmniej częściowo do zaspokojenia osobistych lub konsumpcyjnych potrzeb⁴¹.

Mając na względzie powyższe uwagi dotyczące tzw. podwójnego celu umowy, warto także odnieść się do sytuacji, w której to kredyt został udzielony obojgu małżonkom, a jedno z nich prowadziło działalność gospodarczą. Powyższy mechanizm oceny przeważającego charakteru celu umowy zostaje wprowadzie bez zmian. Warto jednak dodać, że jeżeli jeden z małżonków, prowadząc działalność gospodarczą, zawarł umowę kredytu między innymi na przeważający cel związany z tą działalnością i tym samym pozostawał w ustroju wspólności ustawowej, to oboje kredytobiorcy pozbawieni zostaną statusu konsumenta. Małżonek, który nie prowadzi działalności gospodarczej, nie będzie mógł uzyskać statusu

---

⁴⁰ Zob. m.in. wyrok TSUE (druga izba) z 20 stycznia 2005 r. w sprawie C-464/01, Johann Gruber p. Bay Wa AG, ECLI:EU:C:2005:32; wyrok SN z 26 października 2023 r., II CSKP 863/23, s. 3; wyrok SN z 17 maja 2022 r., II C CSKP 314/22.

⁴¹ *Ibidem*, s. 6-7; motyw 17 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 304, s. 64); motyw 18 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (Dz. Urz. UE L 165, s. 13) oraz motyw 12 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniającej dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 (Dz. Urz. UE L 60, s. 34).

konsumenta, a to z uwagi na ustrój wspólności ustawowej. W omawianej sytuacji oboje małżonkowie są dłużnikami, a zatem odpowiadają za wspólny dług całymimi swoimi majątkami. Kolejno należy wskazać, że wszelkie dochody uzyskane z prowadzonej działalności gospodarczej wchodzą w skład majątku wspólnego, co nakazuje przyjąć, że zawarcie umowy kredytu pozostaje w związku z majątkiem wspólnym małżonków, a zatem czynność prawna musi być traktowana w sposób jednorodny. Powyższe stanowisko zostało także kilkakrotnie podkreślone przez Sąd Najwyższy⁴².

Wśród orzecznictwa na kanwie tzw. spraw frankowych nie ma większych wątpliwości, że konsumentem jest osoba fizyczna, która zawarła z bankiem umowę kredytu i nie prowadziła w chwili zawierania umowy kredytu działalności gospodarczej, a ponadto celem kredytu było zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych lub też innych wydatków, które uważa się za typowo konsumenckie⁴³. Każdorazowo problematyczna okazuje się jednak sytuacja, w której kredytobiorca prowadził działalność gospodarczą. Przede wszystkim dla danego stanu rzeczy nie ma znaczenia subiektywne przekonanie kredytobiorcy, że nie dokonywał on z przedsiębiorcą określonych czynności prawnych w ramach działalności gospodarczej. Istotna jest obiektywna ocena charakteru tej działalności⁴⁴. Natomiast w tym zakresie argumentacja stron jest znacząco istotna. Przy rozeznaniem kredytobiorcy okoliczność tendencyjnego przeświadczenia o posiadaniu statusu konsumenta może przeważać nad przyznaniem tego statusu, a w konsekwencji nad wydanym orzeczeniem w sprawie. Prowadzone bowiem postępowanie dowodowe przed sądem, zazwyczaj oparte na treści dokumentów załączonych do pism oraz dowodu z przesłuchania strony (kredytobiorcy), niekiedy uznane zostaje za dostatecznie wyjaśniające kwestię statusu konsumenta,

---

⁴² Zob. m.in. wyrok SN z 26 października 2023 r., II CSKP 863/23; wyrok SN z 18 maja 2022 r., II CSKP 362/22.

⁴³ Zob. m.in. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 21 czerwca 2022 r. w sprawie IV C 615/21.

⁴⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19 grudnia 2022 r. w sprawie V ACA 223/22. Zob. także postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 22 marca 2024 r. w sprawie I CSK 867/23.

bez konieczności zobowiązania kredytobiorcy do uzupełnienia materiału dowodowego poprzez przedłożenie deklaracji podatkowych lub zobowiązania właściwego Urzędu Skarbowego do wskazania wszelkich powiązanych okoliczności dotyczących sprawy między innymi ewentualnego najmu kredytowanej nieruchomości lub zaliczenia rat kredytu w kosztach prowadzonej działalności gospodarczej.

Istnieją także sytuacje nieoczywiste, w których kredytobiorca w dacie zawierania umowy wprawdzie nie prowadził działalności gospodarczej, natomiast w stosunkowo niedalekiej odległości czasowej zaczął ją prowadzić lub dokonał jej zarejestrowania. Wbrew hipotetycznemu i arealnemu brzmieniu taki stan faktyczny jest najczęściej pojawiającym się motywem i zarzutem dla braku posiadania statusu konsumenta. Przy czym taka sytuacja dla doświadczonych prawników nie stanowi większego wyzwania. Problem może się pojawić, gdy adresem rejestrowym prowadzonej działalności jest dokładnie ten sam adres wskazany w umowie kredytu. Wprawdzie trudne do wykazania pozostaje, że w dacie zawierania umowy kredytu kredytobiorca miał zamiar prowadzenia działalności gospodarczej i jest to przeważający cel kredytu, jednak ochrona konsumenta pozostaje daleko idąca, powodując, że w większości przypadków takie rozważania pozostają jedynie na piśmie pełnomocnika pozwanego banku. Wprawdzie w tym aspekcie można rzeczywiście starać się wykazać, że trudno mówić o statusie konsumenta, gdy po zawarciu umowy kredytu kredytobiorca kolejne miesiące zajmował się chociażby wykończeniem wnętrza nieruchomości (w tym także można wskazać na miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej). Zatem sam fakt braku rozpoczęcia prowadzenia działalności dokładnie w dacie zawarcia umowy, ale kilka miesięcy, a nawet rok później nie może automatycznie prowadzić do wniosku o braku możliwości takiego powiązania.

Wątpliwości dotyczące bezpośredniego związku z działalnością gospodarczą pojawiły się wokół spraw, w których jako kredytobiorca i konsument występowała osoba najczęściej z wykształceniem wyższym ekonomicznym lub prawniczym, a także jednocześnie będąca przedsiębiorcą. W tym zakresie niejednokrotnie wypowiedział się TSUE, wskazując, że stan wiedzy konsumenta pozostaje poza znaczeniem dla

sprawy, co wprawdzie nawiązuje do modelu „przeciętnego konsumenta”, jednakże w powiązaniu z działalnością gospodarczą ma szczególnie wymiar dla samej definicji⁴⁵. Natomiast znaczenie mają również rodzaj relacji oraz to, w jakim charakterze kredytobiorca występuje. Najtrafniejszym przykładem jest adwokat, który dokonuje określonej czynności prawnej, a w niniejszym przypadku zawarcia umowy kredytu. Zgodnie z orzecznictwem TSUE, jeżeli adwokat zawiera wspomnianą umowę kredytu, która nie jest związana z działalnością zawodową tego adwokata, wówczas można go uznać za konsumenta. Ponadto wobec faktu, że wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką, ustanowioną na składnikach majątkowych przeznaczonych do wykonywania działalności zawodowej tego adwokata, w takiej sytuacji pozostaje bez znaczenia⁴⁶. Przy czym zauważenia wymaga, że w niniejszej sprawie w umowie kredytu nie został wskazany cel umowy. Bowiem jeśli przeznaczeniem kredytu byłaby działalność zawodowa, to przyznanie statusu konsumenta byłoby co najmniej wątpliwe. Wprawdzie brak doprecyzowania celu i powszechne uznanie, że w tym miejscu, co do zasady, widnieje zapis „wydatków osobistych”, służyło wskazanym wnioskom, co dla polskich praktyków prawa nie pozostaje całkowicie zrozumiałe i klarowne. Natomiast w odmiennej sytuacji, w której adwokat świadczyłby odpłatną pomoc prawną na rzecz innej osoby fizycznej, występowałby on jako przedsiębiorca. Taki pogląd został wyrażony przez TSUE w wyroku z 15 stycznia 2015 r. (C-537/13), co pozwala na znacznie szersze rozumowanie pojęcia konsumenta i tym samym stanowi punkt wyjścia dla możliwości prowadzenia refleksji⁴⁷.

---

⁴⁵ *Kodeks cywilny. Komentarz*³², red. serii K. Osajda, red. tomu W. Borysiak, Warszawa 2024. Zob. wyrok TSUE z 21 marca 2019 r. w sprawie C-590/17, Pouvin i Dijoux, EU:C:2019:232, pkt 24; wyrok TSUE z 3 marca 2015 r. w sprawie C-110/14, Costea, ECLI:EU:C:2015:538, pkt 25-27.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*. Zob. wyrok TSUE z 15 listopada 2015 r. w sprawie C-537/13, Šiba, ECLI:EU:C:2015:14, pkt 24; postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 14 listopada 2023 r. w sprawie I CSK 4734/22; wyrok TSUE z 8 czerwca 2023 r. w sprawie C-570/21, I.S. i K.S. p. YYY. S.A., ECLI:EU:C:2023:456.

4. PODSUMOWANIE

Możliwość przyznania statusu konsumenta osobie prowadzącej działalność gospodarczą w chwili zawarcia umowy kredytu zależy jest nie tylko od interpretacji przepisów prawa krajowego i unijnego, lecz także od wiedzy i doświadczenia praktyków prawa. Z teoretycznego punktu widzenia nie ma większych wątpliwości, w których taki status można przyznać. Bowiem należy stwierdzić, że niekwestionowanie taki status należy przyznać osobie, która nigdy działalności gospodarczej nie prowadziła. Rozważania pojawiają się natomiast w sytuacjach niepewnych oraz niekiedy nieoczywistych.

Możemy zatem wyróżnić dwa typy sytuacji. Pierwszy typ to taki, w których kredytobiorca w dacie zawierania umowy kredytu prowadził działalność gospodarczą, natomiast drugi typ to taki, w którym wprawdzie w dacie zawierania umowy kredytu kredytobiorca działalności gospodarczej nie prowadził, jednak w stosunkowo bliskiej przyszłości została ona zarejestrowana. Przy czym warto także zwrócić w tym zakresie uwagę na wszelkie elementy, które dla oceny mogą mieć znaczenie, a zatem adres prowadzonej działalności, wiedza czy doświadczenie kredytobiorcy. Oczywiście jest, że nie mają one znaczenia dla statusu konsumenta osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej, natomiast nie wyklucza się pomocniczości tejsze argumentacji dla kredytobiorcy przedsiębiorcy.

Wprawdzie orzecznictwo nieustannie w tym zakresie ewoluuje i wykładnia prokonsumencka jest znacząco wysoka, natomiast pojawiają się wyjątki, co wynika nie tylko z oczywistej argumentacji strony przeciwnej, lecz także z niezawisłości sądów, co przekłada się na wydawane orzeczenia w sprawach.

STATUS KONSUMENTA A DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA NA KANWIE SPRAW TZW. KREDYTÓW FRANKOWYCH

Streszczenie

Wobec refleksji dotyczących tzw. kredytów frankowych polski porządek prawny został przeniknięty dyskusjami dotyczącymi pojęcia „konsument” odbywającymi się na gruncie dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie

nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Przyznanie statusu konsumenta dla osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej nie budzi wśród jurysdykcji oraz praktyków prawa większych wątpliwości. Jednak nie każda sytuacja pozostaje oczywista i pojawiają się zwątpienia, w szczególności w dwóch przypadkach. Pierwszy typ to taki, w którym kredytobiorca w dacie zawierania umowy kredytu prowadził działalność gospodarczą, natomiast drugi typ to taki, w którym wprowadzie w dacie zawierania umowy kredytu kredytobiorca działalności gospodarczej nie prowadził, jednak w stosunkowo bliskiej przyszłości została ona zarejestrowana. W rezultacie przyznanie statusu konsumenta nie zależy tylko od danego stanu faktycznego, tj. rzeczywistego prowadzenia działalności gospodarczej, lecz także od doświadczenia i wiedzy profesjonalnego pełnomocnika reprezentującego kredytobiorcę, wiedzy i doświadczenia konsumenta oraz celu, w jakim umowa kredytu została zawarta.

CONSUMER STATUS VS. BUSINESS ACTIVITY IN THE CONTEXT OF THE SWISS FRANC CREDIT CASES

Summary

The Swiss Franc Loans have generated a lot of discussion in the Polish legal order regarding the concept of “the consumer” as defined by Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts. Courts and legal practitioners do not have much of a problem with decisions whether or not a person not engaged in business activities should be treated as a “consumer.” However, some situations are not so clear-cut, and doubts arise especially in two cases. The first type involves borrowers who were running a business at the time when they entered the credit agreement, while the second type applies to borrowers not engaged in business at the time when they entered the credit agreement, but who had a business registered shortly afterwards. Thus, whether or not a borrower is treated as a consumer depends not only on the factual circumstances, such as whether the he is running a registered business, but also on his own experience and knowledge, the professional expertise of his legal representative, and the purpose for which the credit agreement was concluded.

Słowa kluczowe: konsument; dyrektywa 93/13/EWG; działalność gospodarcza; umowa kredytu; kredyt indeksowany do CHF; kredyt denominowany do CHF; frank szwajcarski.

Keywords: consumer; EU Directive 93/13/EWG; business activity; credit agreement; loan indexed to CHF; credit denominated in CHF; Swiss Francs.

Data wplynięcia artykułu: 10.07.2025.

Data zaakceptowania do druku: 21.10.2025.

Finansowanie badań: Niniejsza publikacja nie otrzymała żadnego zewnętrznego wsparcia finansowego.

Oświadczenie właściwej komisji etycznej: Nie dotyczy.

Konflikt interesów: Autorka deklaruje, że nie ma żadnego konfliktu interesów związanego z publikacją niniejszych badań.

Literatura

Arnulf A., *The incidental effect of directives*, *European Law Review* 1.24/1999, s. 1-2.
Barcz J., Górka M., Wyrozumka A., *Instytucje i prawo Unii Europejskiej*, Warszawa 2020.

Biernat S., *Wykładnia prawa krajowego w zgodzie z prawem Wspólnoty Europejskiej*, [w:] *Implementacja prawa integracji europejskiej w krajowych porządkach prawnych*, red. C. Mik, Toruń 1998, s. 130.

Biernat S., *Zasada pierwszeństwa prawa unijnego po Traktacie z Lizbony*, [w:] *Księga jubileuszowa Profesora Zdzisława Brodeckiego*, red. W. Adamczak, Gdańskie Studia Prawnicze 25.1/2011, s. 47-61.

Craig P., *Directives, Direct Effect, Indirect Effect and the Construction of National Legislation*, *European Law Review* 22.6/1997, s. 519-538.

Craig P., *The legal effect of Directives: policy, rules and exceptions*, *European Law Review* 34.3/2011, s. 349-377.

Czub K., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, Lex 2023, art. 22¹.

Falińska B., *Dyrektywa 93/13/EWG Rady Unii Europejskiej w sprawie klauzul abuzywnych oraz jej transformacja na prawo niemieckie na tle innych państw UE*, «Prawo Bankowe» 1.12/2000, s. 83-87.

Gutowski M., *Wadliwość umów kredytów frankowych*, Warszawa 2022.

Hegel G.W.F., *Encyklopedia nauk filozoficznych*, Warszawa 2023.

Hegel G.W.F., *Nauka logiki*, I, Warszawa 2011.

Kaczmarek-Templin B., Stec P., Szostak D., *Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz²*, red. B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostak, Warszawa 2024.

Kowalik-Bańczyk K., *Prowspólnotowa wykładnia prawa polskiego*, «Europejski Przegląd Sądowy» 3.12/2005, s. 9-18.

Łętowska E., *Prawo umów konsumenckich*, Warszawa 2004.

Łętowska E., Świstak A., *Nieuczciwe klauzule w prawie umów konsumenckich*, Warszawa 2005.

Mucha J., *Prawo konsumenckie Unii Europejskiej – pojęcie konsumenta w ujęciu dynamicznym oraz cesja roszczeń konsumenckich – wprowadzenie i wyrok*

- Trybunału Sprawiedliwości z 25.01.2018 r., C-498/16, Maximilian Schrems przeciwko Facebook Ireland Limited*, Europejski Przegląd Sądowy 3.1/2022, s. 52-60.
- Oasja K., Borysiak W., *Kodeks cywilny. Komentarz*³², Warszawa 2024.
- Pachuca-Smulska B., *Rola państwa w kształtowaniu ochrony konsumentów na rynku kredytów hipotecznych po kryzysie finansowym 2007-2011 w świetle przepisów Dyrektywy 2014/17/UE*, Warszawa 2021.
- Paxford B., *Kredyty frankowe i złotówkowe. Umowy kredytowe. Rozliczenie z bankiem. Przykłady klauzul niedozwolonych. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2024.
- Petersen N., Wasilczyk P., *Pierwszeństwo prawa wspólnotowego i wyrok w sprawie polskiego prawa konstytucyjnego*, Bruksela 2022.
- Piechocki M., *Bezpośrednia horyzontalna i incydentalnie horyzontalna skuteczność dyrektyw w krajowym porządku prawnym*, [w:] *Stosowanie prawa wspólnotowego w prawie wewnętrznym z uwzględnieniem prawa polskiego*, red. D. Kornobis-Romanowska, Warszawa 2004, s. 13-41.
- Półtorak N., *Kilka uwag o skutkach wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 3/21 dla stosowania prawa unijnego przez polskie sądy*, Europejski Przegląd Sądowy 1.12/2021, s. 12-18.
- Rymanowska-Mrugala K., *Dostosowanie prawa polskiego w zakresie niedozwolonych klauzul w umowach konsumenckich do regulacji unijnej*, *Acta Universitatis Wratislaviensis* 316.1/2014, s. 115-132.
- Skory M., *Klauzule abuzywne — zastosowanie przepisów Dyrektywy 93/13 w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej (Niemcy, Anglia, Francja, Czechy, Słowacja, Węgry)*, Warszawa 2007.
- Sołtys A., *Wykładnia prawa krajowego zgodnie z dyrektywami jako środek zapewnienia skuteczności orzeczeniem TS (podjętym w trybie art. 267 TFUE) w polskim porządku prawnym*, [w:] *Zapewnianie efektywności orzeczeń sądów międzynarodowych w polskim porządku prawnym*, red. A. Wróbel, Warszawa 2011, s. 166-189.
- Kredyty powiązane z walutą obcą. Aspekty materialnoprawne i procesowe. Komentarz praktyczny*, red. T. Szanciło, Warszawa 2022.
- Szanciło T., *Prawna ochrona konsumenta rynku usług bankowych*, Warszawa 2023.
- Weatherill S., *Consumer Policy*, [w:] *The Evolution of EU Law*³, red. P. Craig, G. Búrca, Oxford 2021 (wydanie internetowe, Oxford Academic 21 października 2021 r.).
- Wójtowicz K., *Bezpośredni skutek przepisów prawa wspólnotowego w porządku prawnym RP*, *Kwartalnik Prawa Publicznego* 4.2/2004, s. 43-70.
- Ziółkowski M., *Two Faces of the Polish Supreme Court After “Reforms” of the Judiciary System in Poland: The Question of Judicial Independence and Appointments*, *European Papers* 1.5/2021, s. 347-362.